

דף לבן מחוק

יאיר בן־חור

הספר "דף לבן מחוק" מאת יאיר בן־חור, צילום: פרטי

כל כולו חי ונושם עברית

יאיר בן־חור, משורר, סופר, עורך ספרות, עורך לשון, נקדן ועורך שירה, שפרסם חמישה ספרי שירה וספר מאמרים וערך וניקד מאות ספרים אחרים, מספר על ספר השירים החדש "דף לבן מחוק" (הוצאת קטבים) ששיריו מבקשים לדלות את רגעי האושר הדלים בעולמנו

יהורם גלילי

לאמת הפנימית ולא להחמיץ את רגעי החסד.

יאיר, איך אפשר להיות קשובים לאמת הפנימית עם כל רעשי הרקע היום־יומיים?
"אפשר להיות קשובים לאמת הפנימית אם מתנתקים מהסביבה המיידית וחיים את השיר הנכתב בזה הרגע, חיים את הרגע הזה. אומנם מאז ה-7 באוקטובר השנה נעשה הרבה יותר קשה להתנתק אבל זה הכרחי לצורך הכתיבה, ואם מתקשים להתנתק אז מחכים לזמן מתאים יותר לכתיבה. בינתיים כותבים את הרעיון לשיר או שורה שממנה אמור להתפתח השיר השלם - וממתינים לזמן המתאים לכתוב את השיר המוגמר".

רולטה / יאיר בן־חור

בסוף נשָׁאֵרִים חֲפִיזֵי רֹאשׁ
אֲסוּרִים בְּרוֹלֵטָה מְסַפְּרִים מְמַחְזְרִים
בְּעֵמִידַת מוֹצָא קְדוּמָה וְשׁוֹפְפֶת.
מְשַׁחֲקֵי חֶזֶ"ל, מְשַׁחֲקֵי מֶזֶל
הַמּוֹרִים עַל גּוֹרֵל נּוֹפְלִים חֶלֶל
כְּפָה חָבֵל שָׁאֵין לָאֵן לְבָרָה.
וְיָמָה שֶׁהַחֶשֶׁךְ כָּבֵד לֹא יִרְאֶה אֹר.

12 בספטמבר, 2022, ט"ז באלול, תשפ"ב

רן יגל, מבקר, סופר ועורך, כותב בכריכה האחורית של הספר כי "ספר השירים החדש" של יאיר בן־חור דף לבן מחוק מתאפיין כהרגלו בדיוק רב במבע השיר המוליד את יפי הרגש אצלו, רוצה לומר הקפדות מולידה את האומנות. מבחינה תמטית הספר מגוון מאוד ועוסק במתח שבין חיים למוות תוך הבטה בשגרת היום־יום. אלא מה? כל זה נעשה תוך ביקורת עצמית המותירה את הדובר בשירים בסופו של דבר לבדו בחדרו האינטימי כאשר כל רכושו הן המחשבות שלו בלבד הבאות לידי ביטוי במילים. באטומיזם הזה גלום הכוח של השירים הללו, והוא מְלֻחָה תמיד באיזו סימטריות דיכטומית בין בתי השיר. מן הצד האחד מצוי השיר, המבע המורכב הרוצה לשתף את הזולת בשפה הפרטית ביותר; מן הצד האחר מה לנו ולמילים שתמיד מזדייפות להן למול המציאות? לכן עלינו למחוק אותן עוד ועוד כדי להגיע לדיוק הרגש, אך בעצם התוצאה של המהלך הזה היא ההיפרבולה, לשון גזומה, של אדם שהוא דף לבן - לא במובן של טאבולה ראסה, לוח חלק שמתחיל מכאן משהו, אלא דף לבן מחוק, שפעם היה עליו משהו וכעת, אולי בעצם בכל יום, הוא מנסה להתחיל שוב מחדש".

בן־חור מודה כי כתיבתו נובעת ממקום כן, אמיתי ולא מתחנף, "וייתכן שהקורא מתחבר אל הפגות האת, מזדהה איתה והיא נוגעת בו. הקורא יכול לענות על השאלה טוב ממני".

2015 בהוצאת "פיוטית" בתמיכת קרן אקו"ם לעידוד יוצרים ויצירה ישראלית בשנת 2017 הוציא לאור את הספר "החיים כבחירה - המדריך המקוצר לשקט נפשי" בהוצאת אוריון. הספר יצא לאור בעקבות התאבדותם של אחיו ואחיינו, חיים ורון בן־חור, ביולי 2016. בשנת 2019 הוציא לאור את ספר השירה הרביעי שלו, "מילה שלי" בהוצאת אוריון.

יאיר, האם דיוק טכני וקפדנות הכרחיים בשירה?

"שירה היא אומנות. ובאומנות כמו באומנות אין כללים או שאין כללים ברורים. שירה היא אומנות הקיצור, לדעת לברוא עולם ומלואו בכמה מילים בודדות, בשורות קצרות. לכן מן הסתם דיוק וקפדנות הכרחיים בשירה, אולי בשונה מכתבת סיפורת (פרוזה) של סיפור קצר או רומן. בשירה להבדיל מסיפור כל מילה חשובה, מדודה ומדויקת. משורר טוב משכיל למצוא את המילים המתאימות ביותר, את הפיסוק הנכון לשיר וכמובן את השם הקולע ביותר לשיר. לטעמי, שם השיר ופיסוקו הם חלק בלתי נפרד מהשיר ודורשים גם הם מחשבה, דיוק וקפדנות".

אילו משוררים השפיעו עליך, בין־לאומיים ומקומיים?

"אני כותב בעברית וכל כולי חי ונושם עברית, כך ששירה עברית מעניינת אותי ולא שירה בין־לאומית. לכן אפשר לומר שרק משוררים מקומיים השפיעו עליי, ובעיקר משוררות. אחת מהן היא לאה גולדברג והשנייה רחל בלובשטיין, הלוא היא רחל המשוררת. יש משהו בכתיבתן שמעורר אצלי השראה ומעשיר את היצירה שלי. ובכלל, אני מאוהב בשירתה של לאה גולדברג, ואילו שאלו אותי היא הייתה צריכה להיות המשוררת הלאומית של ישראל ולא ביאליק.

איפה אתה ממקם את עצמך בסצנת השירה העברית העכשווית?

"זו שאלה שצריך לשאול את קוראיי ואולי אף את מבקריי. אני כותב את השירה שלי ומפרסם אותה, אחרים ישפטו ויאמרו מה טיבה והיכן אני נמצא בעולם השירה העברית והמשוררים הישראלים. בפרפרזה על שלמה ארצי הייתי אומר: אני תפקידי לכתוב שירה ולפרסמה. כל השאר בהקשר זה - תפקידם של אחרים".

ענת קוריאלי, עורכת הספר, כותבת בכריכה האחורית של "דף לבן מחוק" כי "שיריו של יאיר הם בעיקרם שירי אווירה, מקצתם אלגיים ועצבות שפוכה עליהם, מקצתם אופטימיים וקורנים באור שמש פנימית. בשיריו יש גם ארס־פואטיקה לא מעטה, ובכלל לשיר יש תפקידים שונים בחייו של יאיר. דף לבן מחוק מציב מראה נוכח מציאות שבה האושר נבלע ברעשי החיים, והמשורר מבקש מאיתנו להיות קשובים

כמורה ללשון לבגרות בבתי ספר, שם לימד לפי ספר שכתב. במהלך השנים שימש עוזר מחקר של פרופ' אהרון ממון במפעל מסורות העדות באוניברסיטה העברית, עבד במאגר המונחים של האקדמיה ללשון העברית והיה מגיע בירחון "ארץ אחרת". הוא למד בסדנת משחק בהנחייתו של השחקן אסי שמעוני, בנו של שדרן הרדיו ומנחה הטלוויזיה יצחק שמעוני ומקימי תיאטרון פסיק הירושלמי.

בן־חור החל לכתוב שירים בגיל 12. שירו "החלונות הנמוכים" פורסם באנתולוגיה "התנגדות" בעריכת המשוררת ללי ציפי מיכאלי, אנתולוגיה שהוא ניקד.

המשורר והסופר יאיר בן־חור, צילום: יונתן גבריאלי

שישה שירים מפרי עטו פורסמו במיזם "פסיפס יוצרים", ספר שירים שיצא לאור מתוך קבוצות שירה בפייסבוק. בשנים 2013-2016 ערך וניקד את "ספר היצירות של ילדי ישראל" מייסודה של הסופרת ריקה ברקוביץ' במסגרת תחרות הכתיבה הארצית לילדים. לאחר מותה של ברקוביץ' עברה התחרות לניהולו של הסופר אלין דיין, ובן־חור ממשיך לערוך ולנקד את ספר היצירות במסגרת זו. בשנים 2012-2014 שימש העורך הראשי של כתב העת "עבריתון". הוא עורך הבית של הוצאת מוטיב ספרים ועורך ספרים גם להוצאות לאור נוספות כמו: אוריון, ניב וספרים של עמית נגלר בהוצאת מוסקט.

ספר שיריו הראשון, "שיר השירים אשר ליאיר", יצא לאור בשנת 1993 בהוצאת סער בהנהלת חנוך סער. ספרו השני, "תחילת הזריעה", יצא לאור בשנת 2013 בהוצאת פיוטית של שושנה יוג. ספרו השלישי, "העשב נרדם בשדות", יצא לאור בשנת

"אני חייב להודות שמעולם לא חשבת על כיצד משפיע העיסוק בעריכה על שירתי. אני עושה הפרדה מוחלטת בין השירה שאני כותב ומפרסם לבין שירה של אחרים שאני עורך, בין שזו עריכת שירה בין שזו עריכה לשונית בלבד. כשאני כותב אני מתנתק מהכול, כולל משירים אחרים שערכתי או שאני מכיר. רק פעם אחת השתמשתי בשם של ספר שירה (שם שאני הצעתי) לשורה בשיר שכתבתי כי זה מה שהשיר דרש. המשוררת שמעה את השיר וכמובן נתנה לכך את הסכמתה".

כך אומר יאיר בן־חור, משורר, סופר, עורך ספרות, עורך לשון, נקדן ועורך שירה. בימים אלו יצא לאור ספר השירים שלו "דף לבן מחוק" (קטבים, 2023) העוסק ברגעי החיים עצמם, במה שקורה בסופם ובדברים הקטנים שמלווים את היום כמו כוס הקפה בבוקר. שירי הספר נעים בין שמחה לעצב, בין חיים למוות ובין הפרטי והאישי לציבורי והכללי, ומבקשים לדלות את רגעי האושר הדלים בעולמנו. יש בספר נוגות מהולה באופטימיות ושמחה. שירים על הילד שלא ייוולד לצד שירי הימלטות מהשגרה הביתית אל החוץ והטבע, שירים על חוויות ילדות לצד שירי סוף הדרך, על הקו הדק בין חיים למוות.

בן־חור פרסם חמישה ספרי שירה פרי עטו וספר מאמרים, וערך וניקד מאות ספרים אחרים. הוא בעל תואר ראשון בלשון עברית וספרות עברית ותואר שני בלשון עברית מהאוניברסיטה העברית בירושלים, זכה במסגרת לימודיו בפרס על שם יחזקאל קוטשר על הישגיו בתואר השני. הוא לימד כתיבה אקדמית בקריה האקדמית אונו. שיריו וסיפוריו מופיעים בבמות שונות, מקוונות ומודפסות ובהן: האתרים "סלונט" ו"ליריקה", העיתון "ישראל היום" ובכמה אסופות שירה. הוא נמנה עם צוות כתב העת המקוון "מוטיב" ומשמש העורך הראשי ועורך פינת הסיפור הקצר באתר "ליריקה". בעבר שידר שש שנים ברדיו החינוכיתקהלית של קול ישראל במעלה אדומים.

סוף דצמבר / יאיר בן־חור

וְכָבֵד עֲבָרְנוּ סֶעֱרָה אַחַת או שְׁתֵּי
וְכָבֵד סֶגְרָנוּ סֶתוֹ חֶרֶפִּי, עֲצָבָנִי וּמוֹזָר
גַּם נוֹבְמֶכֶר הָקָר חֶלֶף מוֹל עֵינֵינוּ אֶכְזָר
סוֹף דֶּצֶמְבֶּר הַשָּׁנָה יִחַתֵּם בְּנִשְׁיָקָה
לְפָחוֹת עַד לְדֶצֶמְבֶּר הַבָּא.

31 בדצמבר, 2021, כ"ז בטבת, תשפ"ב

בן־חור נולד בירושלים ומתגורר בה. הוא בוגר בית הספר התיכון מכללת אורט בירושלים. הוא החל את דרכו בעבודה